УДК 338.4
JEL C81; L11
DOI 10.33244/2617-5932.5.2020.139-147

Т. М. Паянок,
к.е.н., доцент
e-mail: tanya53215@meta.ua
ORCID ID 0000-0001-7763-1159;
А. І. Кричфалушій,
Університет ДФС України
e-mail: alina.krych@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-9543-2230

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ НА ХЛІБОПЕКАРСЬКЕ ВИРОБНИЦТВО УКРАЇНИ

У роботі виділені загальні проблеми хлібопекарського виробництва. На основі показників фінансово-господарської діяльності за 2014 і 2018 роки детально проаналізовано вплив політичної кризи на підприємства малого та середнього бізнесу. Для цього застосовано програмний продукт IBM SPSS STATISTICS, а саме кластерний і статистичний аналізи. Отриманий результат показує, що за п'ять років воєнного протистояння ситуація кардинально погіршилася для всіх підприємств. Навіть лідери серед малого та середнього бізнесу є збитковими. Політична криза має великі негативні економічні наслідки для всіх видів діяльності.

Ключові слова: *кластерний і статистичний аналізи, реальний і номінальний прибуток, фінансова звітність підприємств.*

Т. Н. Паянок, А. І. Крычфалуший. Анализ влияния политического кризиса на хлебопекарское производство Украины

В работе выделены общие проблемы хлебопекарского производства. На основе показателей финансово-хозяйственной деятельности за 2014 и 2018 годы детально проанализировано влияние политического кризиса на предприятия малого и среднего бизнеса. Для этого применен программный продукт IBM SPSS STATISTICS, а именно кластерный и статистический анализы. Полученный результат показывает, что за пять лет военного противостояния ситуация кардинально ухудшилась для всех предприятий. Даже лидеры среди малого и среднего бизнеса в убытке. Политический кризис имеет большие негативные экономические последствия для всех видов деятельности.

Ключевые слова: *кластерный и статистический анализы, реальная и номинальная прибыль, финансовая отчетность предприятий.*

Метою дослідження є оцінка впливу політичної кризи на підприємства малого та середнього сегмента хлібопекарського виробництва України, яка забезпечує населення продуктами першої необхідності. Для оцінки обрано показники фінансової звітності 29 підприємств малого та середнього сегмента, які найбільш вразливі до змін зовнішнього

© Паянок Т. М., Кричфалушій А. І., 2020

середовища [2]. Для цього використаємо можливості програмного продукту IBM SPSS STATISTICS, а саме кластерний аналіз за методом К середніх величин та описову статистику (розвідувальний аналіз) [5].

Постановка проблеми. У результаті політичної кризи 2014 року, яка призвела до інфляційних процесів у країні, зменшилася купівельна спроможність населення України. Ринок хлібобулочних виробів, як і будь-який вид діяльності, перебував у стані нестабільності. Підвищилася цінова чутливість споживачів, а саме зменшився інтерес до продукції преміумсегмента та зріс попит на дешеві види продукції. При цьому необхідно відмітити зростання впливу на вибір споживачів продукції супермаркетів, які стабільно розширюють асортимент власної випічки. Торгова мережа супермаркетів стрімко завойовує український ринок. Ще одним видом конкуренції, що розвивається і виходить на ринок хлібобулочних виробів, є приватні мініпекарні, які пропонують франчайзингову торгівлю хлібобулочними виробами преміумсегмента. У галузі присутня жорстка конкуренція, яка вимагає від учасників ринку швидкої реакції на зміни сьогодення. Тому маркетингова діяльність більшості підприємств направлена на: розширення асортименту, збільшення виробничих потужностей і обсягів упакованої продукції, модернізацію виробництва, поліпшення сервісу, розширенням дистрибуційної мережі та зміцнення комунікацій з торговими точками. Для отримання постійного покупця ними здійснюються демпінговані кроки в ціновій політиці, наприклад пропонують вигідну цінову пропозицію на окремий вид товару.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналізуючи останні публікації, необхідно виділити роботу Н. І. Дурбалової, яка обґрунтовує напрями розвитку підприємств хлібопекарської галузі на основі інвестиційно-інноваційних процесів, пропонує інноваційні підходи в розробці нових видів продукції поліпшеної якості, на основі регулювання біотехнологічних процесів виробництва – це дозволить перевести вироби в площину «здорового» призначення [1, с. 66]. В. В. Ліщинська в своїй роботі стверджує, що велика кількість виробників хліба та хлібобулочних виробів має відносно низькі бар'єри входу на ринок, простежує помітну динаміку зміни споживчих пріоритетів – це обумовлює високий рівень змінюваності конкурентного положення хлібопекарських підприємств. Таке конкурентне середовище вимагає максимальної концентрації зусиль підприємств на активному створенні, підтримці та розвитку конкурентних переваг через формування успішних стратегій [4, с. 7]. М. П. Сичевський і О. В. Коваленко визначають основні тенденції розвитку хлібопекарської галузі та чинники, що гальмують її ефективний розвиток, пропонують напрями їх вирішення. Ними розраховано ємність ринку хлібобулочних виробів промислового виробництва та встановлено частку ринку, що не обліковується статистичною звітністю. Здійснено порівняння цін на хліб із середньою заробітною платою в еквіваленті вартості хліба пшеничного в Україні та в інших країнах. Обґрунтовано потребу в удосконаленні державних стандартів на хлібопекарську пшеницю [7, с. 14]. Н. Ю. Соколова, О. М. Котузаки та Л. Г. Пожиткова аналізують основні фактори зниження рівня виробництва хлібобулочних виробів в Україні та пропонують шляхи розширення асортименту під конкретну групу споживачів, а саме створення нових технологій сухарних виробів поліпшеної якості на основі регулювання біотехнологічних процесів виробництва. Виділяють фактори, що впливають на вибір споживачів під час купівлі профілактичного і лікувального харчування та перспективи використання пряно-ароматичної та лікарської сировини в технології хлібопекарського виробництва [8, с. 21–22]. Незважаючи на широке

висвітлення цієї теми, науковцями не проаналізовано вплив зовнішнього середовища України на цей вид діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кластерний аналіз широко застосовується для галузевої оцінки, так О. М. Костенко і В. М. Краєвський досліджували показники функціонування сільськогосподарських підприємств за трьома напрямами: ресурсним потенціалом та розміром, спеціалізацією та галузевою ознакою, оцінкою технологічного процесу та результативністю діяльності, за якими визначалося три рівні ефективності: низький, середній і високий. Результати дослідження показали, що більшість сільськогосподарських підприємств перебувають на низькому рівні за всіма напрямами від 93 до 96 % [3].

Спочатку проведемо кластерний аналіз підприємств на початок воєнних дій в Україні, а саме в перший рік порушення стабільного політичного середовища (табл. 1).

Таблиця 1

Кінцеві центри кластерів за 2014 рік

Показники	Кластер			
	1	2	3	4
Усього активів	89 567	71 089	14 742	72 985
Основні засоби	50 646	36 788	6 695	11 999
Запаси	9 315	7 197	2 308	19 854
Сумарна дебіторська заборгованість	19 097	13 967	3 217	26 550
Грошові кошти та їх еквіваленти	146	5 295	293	4 601
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	18 441	-645	1 063	-8 766
Довгострокові зобов'язання	2 778	0	545	5 484
Поточні зобов'язання	57 328	5 822	9 128	73 324
Чистий прибуток (збиток)	-3 665	4 975	-38	-7 468
Чисельність працівників на кінець періоду (осіб)	264	231	114	273

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

Перший кластер характеризується максимальними значеннями за вартістю активів, основними засобами, обсягом нерозподіленого прибутку. Чисельність працівників, довгострокові і поточні зобов'язання наближаються до максимального значення центру кластеру. У цей кластер потрапило чотири підприємства, яким можна надати лідерські якості серед досліджуваних підприємств (табл. 2).

До другого кластера потрапило три підприємства, які мають максимальні значення за грошовими коштами та чистим прибутком. У них відсутні довгострокові зобов'язання, а за поточними – мінімальне значення серед усіх кластерів. При цьому нерозподілений прибуток має від'ємне значення в кластері. Підприємства застосовують ризикові стратегії у своїй діяльності, які приносять позитивні результати.

Третій кластер можна охарактеризувати як підприємства із зваженою політикою, яка базується на продуманих діях, а саме контролі за обсягами дебіторської заборгованості, запасом міцності (нерозподілений прибуток займає другу позицію серед кластерів), при цьому вони використовують поточні зобов'язання для поповнення власних обігових коштів. 2014 року в цей кластер потрапило 20 підприємств цієї галузі.

Таблиця 2

Розподіл підприємств 2014 року

Номер кластера	Кількість підприємств	Назва підприємства
Лідери виробництва	4	ПрАТ «БІЛОВОДСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», ПуАТ «Переяславський експериментальний комбінат хлібопродуктів», ПрАТ «ВИРІВСЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО», ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат»
Ризикові господарі	3	ПуАТ «ХЕРСОНСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», ПуАТ «Каланчацький комбінат хлібопродуктів», ПрАТ «Гніванське хлібоприймальне підприємство»
Розсудливі господарі	20	Усі інші
Аутсайдери	2	ПрАТ «ТЕТІЇВСЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО», ПуАТ «КРИВОРІЖХЛІБ»

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

Четвертий кластер можна охарактеризувати як аутсайдерами серед досліджуваних підприємств, які мають максимальні: збитки, поточні і довгострокові зобов'язання та не працюють з власними дебіторами.

На другому етапі визначимо наслідки впливу політичної кризи, що відбувалися упродовж п'яти років, на діяльність підприємств (табл. 3).

Таблиця 3

Кінцеві центри кластерів за 2018 рік

Показники	Кластер			
	1	2	3	4
Усього активів	187 995	390 222	21 295	108 857
Основні засоби	165 893	32 378	9 738	32 625
Запаси	8 175	42 057	3 264	7 572
Сумарна дебіторська заборгованість	13 634	280 226	5 958	54 020
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	2 546	1 127	1 005
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	–12 104	–11 562	–793	1 751
Довгострокові зобов'язання	17 779	0	284	1 799
Поточні зобов'язання	101 566	313 212	10 620	67 651
Чистий прибуток (збиток)	-4 104	-9 684	-762	-1 118
Чисельність працівників на кінець періоду (осіб)	81	381	95	278

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

Про погіршення ситуація вказує збиток з чистого прибутку в усіх кластерах. Перший кластер характеризується мінімальним значенням за кількістю працюючих і грошових еквівалентах, має максимальне значення непокритого збитку, довгострокові зобов'язання та потужні основні засоби. У цю групу увійшло підприємство, яке 2014 року входило

в групу лідерів, підприємство намагається зберегти свою діяльність за рахунок довгострокових зобов'язань (табл. 2, 4).

Таблиця 4

Розподіл підприємств за кластерами за 2018 рік

Номер кластера	Кількість підприємств	Назва підприємства
1	1	ПрАТ«ВИРІВСЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО»
2	1	ПуАТ «ХЕРСОНСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»
3	19	Усі інші
4	8	ПрАТ «ЧЕРКАСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», ПрАТ «БІЛОВОДСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», ПуАТ «КРИВОРІЖХЛІБ», ПуАТ «Переяславський експериментальний комбінат», ПрАТ «Антонінське хлібоприймальне підприємство», ПрАТ «БОБРОВИЦЬКЕ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО», ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат», ПрАТ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ», ПАТ «Чернівецький хлібокомбінат», ПрАТ «НІКОПОЛЬСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ»

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

У другий кластер потрапило підприємство з максимальними значеннями за дебіторською заборгованістю, запасами, активами, грошовими коштами та поточними зобов'язаннями. 2014 року це підприємство входило в групу ризикових господарів, його стратегія не принесла позитивних результатів, ситуація погіршилася. Воно несе великі збитки, не розраховується за власними зобов'язаннями, скорочує кількість працюючих.

Третій кластер характеризується мінімальними значеннями за статтями активу балансу та збитку. 2014 року цю когорту характеризували як «розсудливі підприємці», які упродовж п'яти років намагаються вижити. Цей статус можна залишити.

Лише 8 підприємств, хоча і несуть збитки, отримали максимальне значення за нерозподіленим прибутком, мають активи та грошові кошти для діяльності, їх можна охарактеризувати 2018 року як лідерів – це четвертий кластер.

З таблиці 5 видно, що 25 % з усіх підприємств 2018 року мають непокритий збиток у сумі 11 833 тис. грн, що в 11,5 раза більше за 2014 рік, 50 % підприємств мають суму нерозподіленого прибутку 29,0 тис. грн, що становить лише 3 % від 2014 року. При цьому виділилися підприємства, які змогли протистояти кризі і збільшити обсяги прибутку, про це свідчить збільшення суми для 75 і 90 %, їх позитивний приріст становить 43 і 58 %, відповідно. На 11 % менше отримали суму нерозподіленого прибутку 95 % підприємств. При цьому необхідно зауважити, що проведено аналіз номінальних показників без врахування інфляційної складової.

Таблиця 5

Процентилі прибутку підприємств за 2014 і 2018 рр.

Рік	Процентилі						
	5	10	25	50	75	90	95
Номінальний нерозподілений прибуток (непокритий збиток)							
2014	–16 697,5	–7 951,0	–1 026,0	884,0	4 973,5	14 161,0	33 864,0
2018	–25 138,0	–23 351,0	–11 833,0	29,0	7 094,0	22 381,0	30 027,5
Приріст, %	51	194	1 053	–97	43	58	–11
Реальний нерозподілений прибуток (непокритий збиток)							
2014				708	3 982	11 338	27 113
2018				12	2 825	8 911	11 956
Приріст, %				–98	–29	–21	–56

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

Якщо розрахувати реальний нерозподілений прибуток у цінах 2013 року за допомогою кумулятивного індексу споживчих цін [6] (2014 р. він дорівнює 1,249, а 2018 р. – 2,5115), то ситуація значно гірша. Усі підприємства вратили в результаті політичної кризи 2018 року, простежується від'ємний приріст. 2018 року 95 % досліджуваних підприємств отримали нерозподілений прибуток у 2,3 раза менше ніж на початку політичної кризи. Статистичний аналіз нерозподіленого прибутку 29 підприємств дає можливість стверджувати, що 2018 року його розмір коливатиметься в інших підприємствах малого та середнього сегмента ринку від збитку в розмірі 6,5 млн грн до прибутку 4,8 млн грн. Розвідувальний аналіз показує наявність нормального розподілу (рис. 2), відношення асиметрії та ексцесу до їх стандартних похибок менше (табл. 6).

Таблиця 6

Прогноз нерозподіленого прибутку для підприємств хлібопекарського виробництва

Характеристика	Показники	2014 р.	2018 р.
95 % Довірчі інтервал для середнього	Середнє значення	2 605,21	-852,52
	Нижня межа	-1 537,25	-6 540,62
	Верхня межа	6 747,66	4 835,59
Перевірка нормального розподілу	асиметрія/стандартна похибка асиметрії	1,664/0,434 = 3,8	0,418/0,434 = 0,96
	ексцес/стандартна похибка асиметрії	5,638/0,845 = 6,7	0,335/0,845 = 0,396

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

2014 року цей діапазон був більш оптимістичним, але переносити на всіх учасників ринку не можемо через відсутності нормального розподілу (табл. 6, рис. 1).

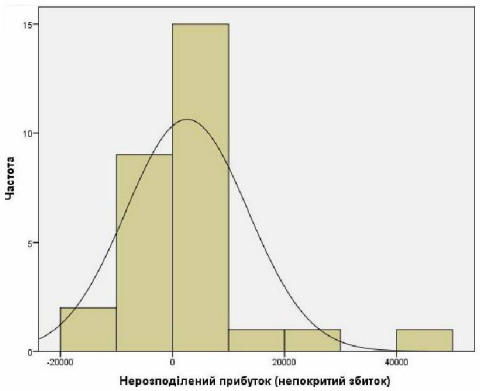

Рис. 1. Розподіл за 2014 р.

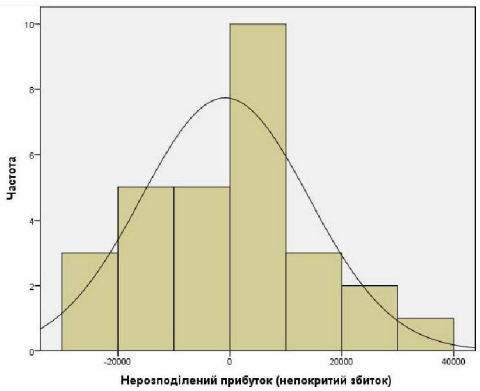

Рис. 2. Розподіл за 2018 р.

Джерело: складено авторами за результатами власних розрахунків.

Висновки. Отже, як показує порівняльний аналіз, ситуація за п'ять років на ринку суттєво погіршилася, навіть лідери серед малого та середнього бізнесу мають збитки. Хлібопекарське виробництво має міцну залежність від невизначеності політичного й економічного середовищ Україні, які негативно впливають на купівельну спроможність населення, що зменшує обсяги споживання продукції преміумкласу. Негативний вплив посилюється і за рахунок загальновизнаних проблем хлібопекарського виробництва, а саме: рівнів морального і фізичного зносу окремих основних фондів; недостатнього розвитку внутрішнього ринку супутніх галузей економіки; відсутності доступних фінансових ресурсів, для підтримки та розвитку нових проєктів; високих банківських платежів за кредитами, що гальмують діяльність суб'єктів господарювання; значної залежності від законодавчих обмежень, оскільки продовжується державне регулювання цін і тарифів у хлібопекарській галузі; відсутності встановлення ринкових цін, що обмежує рівень доходу і рентабельність виробництва; дефіциту і перебоїв з доставкою якісної сировини; міцної залежності товариства від урожайності пшениці і посівних планів сільгоспвиробників; високого рівня конкуренції в галузі; відсутності ліцензування діяльності та низького фінансового порогу входження в бізнес. У подальшому доцільно оцінити стійкість великих підприємств хлібопекарського виробництва на стресові ситуації зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дурбалова Н. І. Інноваційно-інвестиційний вектор розвитку хлібопекарських підприємств. *Економіка харчової промисловості.* 2019. № 3. С. 66–72.

2. Загальнодоступна інформаційна база даних Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. URL: https://smida.gov.ua

3. Костенко О. М., Краєвський В. М. Кластерный анализ как метод идентификации однородности объектов информационно-аналитической системы управления. *Облік і фінанси.* 2015. № 2 (68). С. 128–133.

4. Ліщинська В. В. Аналіз конкурентного середовища хлібопекарської промисловості України. *Ефективна економіка*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/163.pdf

5. Паянок Т. М., Задорожня Т. М. Статистичний аналіз даних: навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 312 с.

6. Паянок Т. М., Литвиненко О. А. Аналіз впливу політичної кризи на рівень життя населення України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*: електронне наукового фахове видання. 2019. № 6 (23). URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/23_2019/112.pdf

7. Сичевський М. П. Хлібопекарська галузь України: тенденції та проблеми її розвитку. *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 14–23.

8. Соколова Н. Ю., Котузаки О. М., Пожиткова Л. Г. Аналіз проблем хлібопекарської галузі, стан ринку та актуальні шляхи розширення асортименту. *Зернові продукти і комбікорми*. 2018. № 18. С. 20–24.

REFERENCES

1. Durbaiova N. I. (2019). Innovatsiino-investytsiinyi vektor rozvytku khlibopekarskykh pidpryiemstv [An Innovative-investment vector of development of enterprises is from a panification]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 3, 66–72.

2. Zahalnodostupna informatsiina baza danykh Derzhavnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku pro rynok tsinnykh paperiv. URL: https://smida.gov.ua

3. Kostenko O. M., Kraievskyi V. M. (2015). Klasternыi analyz kak metod ydentyfykatsyy odnorodnosty obъektov ynformatsyonno-analytycheskoi systemы upravlenyia [Cluster analysis as a method of identification of one-sidedness of objects of information-analytical of management system]. *Oblik i finansy*, 2 (68), 128–133.

4. Lishchynska V. V. Analiz konkurentnoho seredovyshcha khlibopekarskoi promyslovosti Ukrainy [Analysis of competition environment of panary industry of Ukraine]. *Efektyvna ekonomika*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/163.pdf

5. Paianok T. M. Zadorozhnia T. M. (2020). Statystychnyi analiz danykh: navchalnyi posibnyk [Statistical analysis of data]. Irpin: Universytet derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy, 312.

6. Paianok T. M., Lytvynenko O. A. (2019). Analiz vplyvu politychnoi kryzy na riven zhyttia naselennia Ukrainy [An analysis of influence of political crisis is on the standard of living of population of Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia: elektronne naukovoho fakhove vydannia*, 6 (23). URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/23_2019/112.pdf

7. Sychevskyi M. P. (2018). Khlibopekarska haluz Ukrainy: tendentsii ta problemy yii rozvytku [Analysis of problems of industry of panification, market condition and actual ways of expansion of assortment]. *Ekonomika APK*, 5, 14–23.

8. Sokolova N. Yu., Kotuzaky O. M., Pozhytkova L. H. (2018). Analiz problem khlibopekarskoi haluzi, stan rynku ta aktualni shliakhy rozshyrennia asortymentu [Analysis of problems of industry of production to bread, market condition and actual ways of expansion of assortment]. *Zernovi produkty i kombikormy*, 18, 20–24.

Tetiana. N. Payanok, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, University of State Fiscal Service of Ukraine;

Alina. I. Krychfalushii, University of State Fiscal Service of Ukraine

Analysis of Influence of Political Crisis on a Panification is in Ukraine

Inflationary processes cause the reduce of purchasing power of population and depreciate of their savings. Bakery manufacturers are experiencing negative influence because of increase of cost of production and reduce of demand in the premium segment. There is a high level of competition in this business because of absence of licensing of activities and low level of financial threshold for entering in business. Opportunities of modern technologies allow both the powerful supermarkets and private mini-bakery make this type of products.

Analysis of influence of political crisis on the enterprises of small and medium-sized business of bakery production in Ukraine based on the results of financial and economic activity in 2014 and 2018. IBM SPSS STATISTICS was used to do the cluster and statistical analysis. Ukrainian enterprises were choosing different management strategies during the first year of hostilities. Most of them had followed temperate and weighed politic. They had sufficient level of undivided profit and insignificant volume of receivables. In the same time, they had the deficit of working capital, which they were restoring through the current liabilities. The second position was occupied by four leaders, which stand out through maximum value of assets and undivided profit. They are controlling calculations with buyers, but there is a big amount of long-term and current liabilities that pointing to deficit of working capital. Three enterprises, which has a maximum value of cash and net profit, has had chosen the risk strategies. They are paying by own liabilities and in the same time they represented uncovered damage in the cluster. Two enterprises had the worst financial situation namely the maximum losses, they did not do their liabilities and they were not working with debtors.

The situation has been worsened in all enterprises in 2018. Statistical analysis of undivided profit represents, that in others enterprises of small and medium-sized business, it is fluctuate from loss 6,5 million to profit 4,8 million. This range was more optimistic in 2014.

Comparative analysis of financial performance of bakery enterprises represents situation is worsened during the 5 years, even the leaders of small and medium-sized business have losses. Political crisis influence on activities of bakery production, which has negative economic consequences in Ukraine.

Key words: *cluster and statistical analyses, real and nominal profit, financial statements of enterprises.*

Стаття надійшла до редакції 4 березня 2020 року

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК

СЕРІЯ: ФІНАНСИ, ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ

Науковий фаховий журнал

Випуск 5

Ірпінь ● УДФСУ ● 2020

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Засновник, видавець: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2017 року, є правонаступником Наукового вісника Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)
Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)
Мови видання: українська, російська, англійська
Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ 22277-12177 Р від 02.08.2016
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Університету державної фіскальної служби України (протокол № 6 від 28.05.2020)
Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія Б) в галузі економічних наук наказом МОН України від 15.10.2019 № 1301

Редакційна колегія: д.е.н., професор *О. А. Шевчук* (голов. ред.), д.е.н., професор *Н. П. Мацелюх* (заст. голов. ред.); д.е.н., професор *С. В. Онишко* (заст. голов. ред.), к.е.н. *Н. С. Дружинська* (відп. секр.), д.е.н., професор *В. Л. Андрущенко*; д.е.н., професор *Я. В. Белінська*; д.е.н., професор *О. І. Береславська*; д.е.н., доцент *І. М. Боярко*; д.е.н., професор *В. Д. Залізко*; д.е.н., професор *В. Ю. Ільїн*; д.е.н., професор *Л. М. Карпенко*; д.е.н., професор *Ю. М. Коваленко*; к.е.н., с.н.с., доцент *Т. А. Коляда*; д.е.н., доцент *В. М. Краєвський*; д.е.н., професор *А. В. Лісовий*; к.е.н., доцент *В. В. Мартиненко*; д.е.н., професор *А. А. Олешко*; д.е.н., професор *В. О. Осмятченко*; д.е.н., професор *Ю. В. Пасічник*; д.е.н., професор *П. В. Пашко*; д.е.н., професор *В. В. Пилипів*; д.е.н., професор *С. П. Pinna*; д.е.н., доцент *Н. В. Стежко*; д.е.н., професор *Н. В. Ткаченко*, д.е.н., професор *К. І. Швабій*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Польща); PhD, Assistant Professor *Góral Justyna* (Польща); Dr.h.c. prof. mpx.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimír* (Словаччина); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Польща); dr hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Польща); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Словаччина).

Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування : науковий фаховий журнал / редкол. : О. А. Шевчук (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2020. – Випуск 5. – 192 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економіки.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень з питань теорії і практики фінансів, бухгалтерського обліку, оподаткування та інших напрямів економічної науки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науковими дослідженнями у сфері економіки.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

Науковим статтям, опублікованим у журналі, присвоюється індекс DOI (Digital Object Identifier) – ідентифікатор цифрового об'єкта.

Журнал розміщено в профільних міжнародних наукометричних базах даних, репозитаріях та пошукових системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакція журналу веде систематичну роботу щодо включення наукового фахового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження у світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження журналу у Scopus та Web of Science.

Адреса редакції:
вул. Університетська, 31,
м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Під час посилання на матеріали наукового журналу «Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування» потрібно використовувати транслітеровану назву «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» або «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Університет державної фіскальної служби України, 2020

УНИВЕРСИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

СЕРИЯ: ФИНАНСЫ, УЧЕТ, НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ

Научный специализированный журнал

Выпуск 5

Ирпень ● УГФСУ ● 2020

ISSN 2617-5932
УДК 330(05)

Основатель, издатель: Университет государственной фискальной службы Украины

Основан в 2017 году, правопреемник Научного вестника Национального университета государственной налоговой службы Украины (экономика, право)

Продолжаемое издание (выходит по мере накопления материала)

Языки издания: украинский, русский, английский

Свидетельство о Государственной регистрации печатного средства массовой информации Серия КВ 22277-12177 Р от 02.08.2016

Рекомендовано к печати решением Ученого совета Университета государственной фискальной службы Украины (протокол № 6 от 28.05.2020)

Журнал включен в Перечень научных специализированных изданий Украины (категория Б) в отрасли экономических наук приказом МОН Украины от 15.10.2019 № 1301

Редакционная коллегия: д.э.н., профессор *О. А. Шевчук* (глав. ред.), д.э.н., профессор *Н. П. Мацелюх* (зам. глав. ред.); д.э.н., профессор *С. В. Онышко* (зам. глав. ред.); к.э.н. *Н. С. Дружинская* (отв. секр.); д.э.н., профессор *В. Л. Андрущенко*; д.э.н., профессор *Я. В. Белинська*; д.э.н., профессор *Е. И. Береславская*; д.э.н., доцент *И. Н. Боярко*; д.э.н., профессор *В. Д. Зализко*; д.э.н., профессор *В. Ю. Ильин*; д.э.н., профессор *Л. Н. Карпенко*; д.э.н., профессор *Ю. М. Коваленко*; к.э.н., с.н.с., доцент *Т. А. Коляда*; д.э.н., доцент *В. Н. Краевский*; д.э.н., профессор *А. В. Лисовый*; к.э.н., доцент *В. В. Мартыненко*; д.э.н., профессор *А. А. Олешко*; д.э.н., профессор *В. А. Осмятченко*; д.э.н., профессор *Ю. В. Пасичник*; д.э.н., профессор *П. В. Пашко*; д.э.н., профессор *В. В. Пылыпив*; д.э.н., профессор *С. П. Рипна*; д.э.н., доцент *Н. В. Стежко*; д.э.н., профессор *Н. В. Ткаченко*; д.э.н., профессор *К. И. Швабий*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Польша); PhD, Assistant Professor *Góral Justyna* (Польша); Dr.h.c. prof. ПРХ.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimir* (Словакия); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Польша); dr hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Польша); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Словакия).

Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение : научный специализированный журнал / редкол. : О. А. Шевчук (глав. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2020. – Выпуск 5. – 192 с.

Издание вмещает научные статьи, посвященные актуальным проблемам экономики.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований по вопросам теории и практики финансов, бухгалтерского учета, налогообложения и других направлений экономической науки.

Для научных работников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется научными исследованиями в сфере экономики.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

Научным статьям, опубликованным в журнале, присваивается индекс DOI (Digital Object Identifier) – идентификатор цифрового объекта.

Журнал размещен в профильных международных наукометрических базах данных, репозитариях и поисковых системах: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), НБУВ.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышения рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. Сейчас редколлегия проводит работу по вхождению журнала в Scopus и Web of Science.

Адрес редакции:
ул. Университетская, 31
г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина
E-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

Во время ссылки на материалы научного журнала «Экономический вестник. Серия: финансы, учет, налогообложение» нужно использовать транслитерируемое название «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia» или «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation».

© Университет государственной фискальной службы Украины, 2020

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

ECONOMIC HERALD

SERIES: FINANCE, ACCOUNTING, TAXATION

The Scientific Professional Journal

Release 5

Irpin ● USFSU ● 2020

ISSN 2617-5932
UDC 330(05)

Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientifi c journal was founded in 2017. The journal is the successor of the journal Scientific Bulletin of the National University of State Tax Service of Ukraine (Economics, Law)
Continued edition (released with the accumulation of material)
Language of publication: Ukrainian, Russian, English
The certificate of state registration of the print mass media: KB 22277-12177 P, 02.08.2016
Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of University of the SFS of Ukraine (Protocol № 6, 28.05.2020)
The journal is licensed as academic, professional journal (category B) in all economic sciences (Decree of Ministry of Education and Science of Ukraine: № 1301, issued 15.10.2019)

Editorial Board: Dr. of Economics, Professor *Oleg Shevchuk* (Editor-in-chief); Dr. of Economics, Professor *Svitlana Onyshko* (deputy Ed.); Dr. of Economics, Professor, *Nataliia Matseliukh* (deputy Ed.); Ph.D. in Economics, *Nataliia Druzhynska* (resp. secr.); Dr. of Economics, Professor *Volodymyr Andruschchenko*; Dr. of Economics, Professor, *Yanina Belinska*; Dr. of Economics, Professor *Olena Bereslavska*; Dr. of Economics, Associate Professor *Iryna Boiarko*; Dr. of Economics, Professor *Vasily Zalizko*; Dr. of Economics, Professor *Valerij Ilin*; Dr. of Economics, Professor *Lidiia Karpenko*; Dr. of Economics, Professor *Yuliia Kovalenko*; Ph.D. in Economics, Associate Professor *Tetiana Koliada*; Dr. of Economics, Associate Professor *Volodymyr Kraevsky*; Dr. of Economics, Professor *Andrii Lisovyi*; Ph.D. in Economics, Associate professor *Valentyna Martynenko*; Dr. of Economics, Professor *Anna Oleshko*; Dr. of Economics, Professor *Volodymyr Osmiatchenko*; Dr. of Economics, Professor *Yurii Pasichnyk*; Dr. of Economics, Professor *Pavlo Pashko*; Dr. of Economics, Professor *Vitalii Pylypiv*; Dr. of Economics, Professor *Serhii Rippa*; Dr. of Economics, Associate Professor *Nadiia Stezhko*; Dr. of Economics, Professor *Nataliia Tkachenko*; Dr. of Economics, Professor *Kostiantyn Shvabii*; Ph.D., Associate Professor *Dźwigoł-Barosz Mariola* (Poland); PhD., Assistant Professor *Góral Justyna* (Poland); Dr.h.c. prof. inж.h.c. prof. Ing. PhD. *Gozora Vladimir* (Slovakia); Ph.D. (Economics), Associate Professor *Miśkiewicz Radosław* (Poland); Dr/ hab., Profesor *Nowak Dariusz* (Poland); Prof. Ing., PhD. *Sipko Juraj* (Slovakia).

Economic herald. Series: finance, accounting, taxation : the Scientific Professional Journal / Editorial Board : O. A. Shevchuk (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2020. – Release 5. – 192 p.

The publication contains scientific articles, devoted to actual problems of the economy.

The scientific journal was founded to publish the results of scientific research on the theory and practice of finance, accounting, taxation and other areas of economic science.

For researchers, lecturers, graduate students, students and everyone interested in research in the field of economics.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The journal is published in international scientometric databases, repositories and search engines: Index Copernicus, Crossref, Google Scholar, International Institute of Organized Research (I2OR), International Scientific Indexing (ISI), Advanced Science Index (ASI), CiteFactor, J-Gate, EuroPub, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Vernadsky National Library of Ukraine.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in international electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:
31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08201
e-mail: ekonvisnik@nusta.edu.ua

During the reference to the materials of the scientific journal «Economic Herald. Series: Finance, Accounting, Taxation» you need to use the transliterated title «Ekonomichnyi Visnyk. Seriia: Finansy, Oblik, Opodatkuvannia».

© University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2020

ЗМІСТ

Агрес О. Г., Томашевський Ю. М.
BANCASSURANCE як вигідна модель співпраці банків і страхових компаній 13

Белінська Я. В., Дікарев О. І.
Криптовалюти: сутність, виникнення та закономірності поширення і ціноутворення 22

Борейко Н. М., Параниця С. П.
Фіскальний інтерес держави як об'єкт податкової безпеки 33

Гуріна Н. В.
Економічна сутність криптовалюти як методологічна передумова відображення її в бухгалтерському обліку 42

Гурочкіна В. В., Будзинська М. С.
Циркулярна економіка: українські реалії та можливості для промислових підприємств 52

Джрагацпанян В. А., Постикіна Є. Г.
Вплив державного боргу на фінансову безпеку країни 65

Дорош Н. І., Гергель К. О.
Бухгалтерський облік процесу ліквідації підприємства 77

Жибер Т. В., Солоненко Т. В.
Сутнісно-правові аспекти визначення складових показника ефективності бюджетної програми на прикладі фінансування вторинної ланки медичної допомоги 88

Красвський В. М., Пінчук К. С.
Удосконалення управлінського обліку та внутрішньогосподарського контролю у будівництві 98

Ліщенко В. А.
Теоретичні основи грошово-кредитного регулювання економічного зростання 108

Новицький В. А.
Податкове стимулювання FinTech-інновацій у платіжних системах 117

Островерха Р. Е.
Підходи до розвитку бухгалтерського обліку як інформаційної бази управління 127

Паянок Т. М., Кричфалушій А. І.
Аналіз впливу політичної кризи на хлібопекарське виробництво України 139

Сторожук Т. М., Малинич Н. В., Пастух Д. Л.
Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства 148

Тельнов А. С., Решміділова С. Л.
Розвиток поведінкової економіки у прийнятті економічних рішень 160

Яворська О. Г.
Інформаційні елементи інтелектуального капіталу підприємства
в умовах цифрової економіки.....171

Яремчук І. В.
Внутрішній аудит ефективності використання бюджетних
коштів у закладах охорони здоров'я.....180

Шевчук О. А.
Особливості становлення та розвитку фінансів
об'єднаних територіальних громад в Україні.....190

СОДЕРЖАНИЕ

Агрес О. Г., Томашевский Ю. М.
Bancassurance как выгодная модель сотрудничества банков и страховых компаний 13

Белинская Я. В., Дикарев А. И.
Криптовалюта: сущность, возникновение и закономерности распространения и ценообразования 22

Борейко Н. М., Параниця С. П.
Фискальный интерес государства как объект налоговой безопасности 33

Гурина Н. В.
Экономическая сущность криптовалюты как методологическая предпосылка отражения ее в бухгалтерском учете 42

Гурочкина В. В., Будзинская М. С.
Циркулярная экономика: украинские реалии и возможности для промышленных предприятий 52

Джрагацпанян В. А., Постикина Е. Г.
Влияние государственного долга на финансовую безопасность страны 65

Дорош Н. И., Гергель К. А.
Бухгалтерский учет процесса ликвидации предприятия 77

Жибер Т. В., Солошенко Т. В.
Сущностно-правовые аспекты определения составляющих показателя эффективности бюджетной программы на примере финансирования медицинской помощи вторичного звена 88

Краевский В. Н., Пинчук Е. С.
Совершенствование управленческого учета и внутрихозяйственного контроля в строительстве 98

Лищенко В. А.
Теоретические основы денежно-кредитного регулирования экономического роста 108

Новицкий В. А.
Налоговое стимулирование FINTECH инноваций в платежных системах 117

Островерхая Р. Э.
Подходы к развитию бухгалтерского учета как информационной базы управления 127

Паянок Т. Н., Крычфалуший А. И.
Анализ влияния политического кризиса на хлебопекарское производство Украины 139

Сторожук Т. М., Малинич Н. В., Пастух Д. Л.
Влияние структуры капитала на финансовую устойчивость предприятия 148

Тельнов А. С., Решмидилова С. Л.
Развитие поведенческой экономики в принятии экономических решений 160

Яворская О. Г.
Информационные элементы интеллектуального капитала
предприятия в условиях цифровой экономики.....171
Яремчук И. В.
Внутренний аудит эффективности использования бюджетных
средств в учреждениях здравоохранения.....180
Шевчук О. А.
Особенности становления и развития финансов объединенных
территориальных общин в Украине.....190

CONTENTS

Agres O. H., Tomashevskyi Yu. M.
Bancassurance as a Profitable Model of Cooperation Between Banks and Insurance Companies....13

Belinska Ya. V., Dikarev A. I.
Cryptocurrencies: Essence, Origin and Regularities of Distribution and Pricing....22

Boreiko N. M., Paranytsia S. P.
The Fiscal Interest of the State as a Facility of Tax Security....33

Hurina N. V.
Economic Essence of Cryptovoluty as a Methodological Prerequisite for Its Reflection in Accounting....42

Hurochkina V. V., Budzynska M. S.
Circular Economy: Ukrainian Realities and Opportunities for Industrial Enterprises....52

Dzhragatspanian V. A., Postykina Ye. H.
The Impact of State Debt on the Country Financial Security....65

Dorosh N. I., Herhel K. O.
Accounting of Liquidation Processes of Enterprise....77

Zhyber T. V., Solopenko T. V.
Essential and Legal Aspects of Determining an Effectiveness Indicator of Budget Program Components by the Example of Secondary Level Medical Care Financing....88

Kraevsky V. M., Pinchuk K. S.
Improvement of Management Accounting and Internal Economic Control in Construction....98

Lishchenko V. A.
Theoretical Fundamentals of Cash and Credit Regulation of Economic Growth....108

Novytskyi V. A.
Fiscal Stimulation of FINTECH Innovations in Payment Systems....117

Ostroverha R. E.
Approaches to the Development of Accounting as an Information Basis for Management....127

Payanok T. N., Krychfalushii A. I.
Analysis of Influence of Political Crisis on a Panification is in Ukraine....139

Storozhuk T. M., Malynych N. V., Pastukh D. L.
The Effect of Capital Structure on the Financial Stability of the Enterprise....148

Telnov A. S., Reshmidilova S. L.
Development of Behavioral Economy is in Acceptance of Economic Decisions....160

Yavorska O. G.
Information Elements of the Intellectual Capital of the Enterprise
in the Conditions of Digital Economy.....171

Yaremchuk I. V.
Internal Audit of the Effectiveness of the Use of
Budgetary Funds in Health Care Institutions.....180

Shevchuk O. A.
Features of Formation and Development of Finances of the
United Territorial Communities in Ukraine.....190